

Олексенко Р. І.

*д.ф.н., професор,
професор кафедри публічного управління, адміністрування та права,
ТДАТУ ім. Дмитра Моторного,
м. Мелітополь, Україна*

УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У сучасній Україні культура переживає період, який можна охарактеризувати як переломний. З переходом країни до ринкової економіки традиційний спосіб функціонування сфери культури, заснований на централізованій системі відносин держави та культури, коли держава повністю відповідала за її стан, була єдиним замовником та джерелом фінансування, повністю визначаючи політику в галузі культури, показавши в значній мірі свою неадекватність вимогам нового часу і нового ставлення до ролі культури та культурної політики [4].

Проте, в умовах децентралізації управління та фінансування сфери культури, не зважаючи на складність цього процесу, розширилося поле для реалізації ініціатив і новацій для розвитку сфери культури. У культурній діяльності відбувається процес переходу від старої схеми задоволення культурних потреб до нової, пов'язаної з розвитком локальних, приватних, приурочених до місцевих проектів. Різні суб'єкти культурної політики, громадські об'єднання, організації комерційного та некомерційного секторів беруть активну участь в реалізації суспільно-корисних проектів, динамізуючи культурне життя суспільства. При цьому, саме проекти місцевого значення стають все більш затребувані в сучасній моделі культурної політики. Як вказують Ф. Матарасо та Ч. Лендрі, про роль локальних проектів в соціокультурному розвитку: «У дійсності істинний культурний розвиток зосереджено в повсякденному житті, що змушує мільйони людей приходити в театри й музеї, займатися самоосвітою, пробувати свої сили у творчості» [1].

В умовах децентралізації системи управління, органи управління культури на регіональному та муніципальному рівні підкоряються відповідним органам виконавчої влади, що проводить самостійну культурну політику на своїй території. Разом з тим це не виключає взаємодії органів управління культури різних рівнів.

Основне завдання держави в управлінні культурною сферою, з позиції бачення стратегічних шляхів за якими сьогодні рухається культура: використовуючи організаційно-фінансові та законодавчі важелі – створити необхідні умови для розвитку сфери культури та культурних процесів, підготувати сприятливий ґрунт для саморозвитку культури .

Діяльність держави, вносить значний внесок у визначення шляхів культурного розвитку суспільства в цілому і залучення відповідних ресурсів, є найважливішою передумовою розвитку соціокультурної сфери України.

До першочергових напрямків державного управління сферою культури слід віднести:

- розробку і прийняття відповідних законопроектів (наприклад, про підтримку меценатства і спонсорства), нормативно методичних програм, що сприяють ефективному розвитку і саморозвитку культурної сфери в ринкових умовах;
- впровадження освітніх програм розвитку певного рівня культурної свідомості, мислення, особливо у підростаючого покоління; підтримка культурно-інтелектуального відтворення нації;
- активізацію просвітницької діяльності установ культури;
- впровадження нових інформаційних та маркетингових технологій в діяльність закладів культури та перетворення їх на центри активного використання для забезпечення населення необхідною культурною інформацією та культурними послугами;
- створення можливостей для залучення різних верств населення, особливо дітей та юнацтва, в творчо-активне життя, в залежності від їх здібностей та схильностей;
- розробка соціокультурних перспектив та стратегій суспільного розвитку, змістовного бачення майбутнього;
- включенню стратегії культурного розвитку у вирішення актуальних проблем українського суспільства;
- формування загальнонаціональної парадигми розвитку культури з урахуванням регіональних особливостей, багатонаціональних та етнічних специфікацій;
- включення та інтеграція України в загальносвітові культурні процеси.

В умовах соціально-економічної трансформації в Україні і соціокультурних змін необхідно змінити саме уявлення про культурну політику [2]

Так, в умовах соціально-економічних трансформацій в системі управління сферою культури України особливе значення починає займати проектний підхід, який являє собою сучасний ефективний спосіб управління галуззю в цілому, окремими її напрямками і конкретними установами. Він передбачає здійснення проектної діяльності та проектного фінансування, коли кошти виділяються на створення і реалізацію окремого культурного проекту. У цих умовах найбільш прийнятними для їх успішного функціонування є проектне

фінансування і конкурсний порядок розгляду бюджетних коштів [3]

Таким чином, проектний підхід повинен сприяти зміні в системі управління сферою культурної політики України і вписуватися в нову парадигму її соціально-економічних реалій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Матарассо Ф., Лэндри Ч. *Как удержать равновесие? Двадцать одна стратегическая дилемма культурной политики. Культурная политика в Европе: выбор стратегии и ориентиры* : сб. материалов. [Составители: Е. И. Кузьмин, В. Р. Фирсов]. М. : Либерия, 2002.
2. Олексенко К. *Культурна політика як національний ресурс розвитку суспільства в умовах соціально-економічних змін. Всеукраїнська науково-практична конференція «Публічне управління в системі координат: демократія, децентралізація, місцеве самоврядування»*. Мелітополь, 18 жовтня 2019 року.
3. Олексенко К. Б., Олексенко Р. І. *Сфера культури та її стан в загальному контексті державного управління. II Національна науково-методична конференція «Цифрова економіка»*. Київ, 17–18 жовтня, 2019.
4. Різник В. В. *Історичні аспекти виникнення та становлення управління проектами як окремої галузі менеджменту. Економічний вісник університету*. 2011. Вип. 17(2).